

EBSCO Discovery Service – ключов инструмент за информационно обслужване в Нов български университет

Радостина Тодорова / rtodorova@nbu.bg
Библиотека на НБУ

Академичните библиотеки предоставят на своите потребители различни по вид и структура бази данни. В началото масивите са върху оптични дискове, днес са онлайн. Предимно библиографски преди, сега се предлага разнообразно съдържание от статии, вестници, книги, изображения, аудио и видео файлове. Освен носителите и съдържанието, днес все по-бързо се обновяват техните интерфейси и функционалност в отговор на все по-високите изисквания на потребителите на информация. И не на последно място, сега почти всяка библиотека разполага с повече от един подобен информационен ресурс.

Предизвикателство

В Нов български университет (НБУ) тези проблеми се проявяват особено ясно, поради стратегическия избор на библиотеката да разширява все повече достъпа до дигитално съдържание. През академичната 2015/2016 г. 56% от бюджетните средства са изразходвани за осигуряване на достъп до бази данни с електронни книги и списания от водещи издатели като EBSCO Information Services, Emerald, World Advertising Research Center, Thomson Reuters и др. Само онлайн библиотеката „Academic Complete“ на EBRARY е с повече от 130 000 е-книги, а за тези, които се нуждаят от илюстрация за своята научна разработка, на разположение е „Britannica Image Quest“, предлагаща повече от 3 млн. изображения. Всички бази данни се ползват в локалната мрежа без необходимост от

потребителско име и парола. За по-голямата част от тях е осигурен и отдалечен достъп чрез системата EZproxy (OCLC). Така потребителите могат да използват електронно съдържание, предлагано от библиотеката само с въвеждане на свои лични потребителско име и парола.

Това многообразие от електронни информационни ресурси поставя на изпитание както библиотекарите, така и потребителите на информация. Студенти и преподаватели често се затрудняват да използват електронните ресурси и избират по-лесния начин – Google по няколко причини. На първо място те трябва да познават всеки отделен ресурс в детайли, по отношение на съдържание, тематичен и хронологичен обхват, специфика на интерфейса и др. Освен това за постигане на оптимални резултати всяко информационно търсене трябва да се провежда многократно, т.е. във всяка база по отделно. В обученията за развитие на информационната компетентност също се разглеждат отделните бази данни, но въпреки това обучаемите са затруднени при избора на ресурси и самостоятелната работа с тях.

Решение

С появата на системи за обединено търсене в бази данни на световния пазар библиотеката веднага забелязва възможно решение на изброените вече проблеми. През 2012 г. бе сформирана работна група от библиотекари и технически специалисти с цел проучване на различните софтуерни платформи

за избор на оптимално решение за библиотеката на НБУ. Изборът се оказва труден. Организиран са два пробни достъпа. А тестовите на системата продължават повече от една година. Освен библиотекарите, в тях се включват студенти и преподаватели. Проведени са няколко срещи както в работната група, така и с целия екип на библиотеката.

Като резултат през 2015 г. библиотеката избра и въведе в своята практика „EBSCO Discovery Service“ (EDS). Една от причините е, че EBSCO предлага търсене в почти всички бази данни, за които библиотеката има абонамент или в бъдеще ще направи. EBSCO работи с десетки хиляди агрегатори на електронно съдържание и книгоиздатели, като Alexander Street Press, Association for Computing Machinery, Cambridge University Press, Emerald, IEEE, Ingenta, LexisNexis, Oxford University Press, Sage, Springer, Taylor and Francis, Wiley, Elsevier и Thomson Reuters. Индексите, които могат да се използват от всички клиенти на системата, включват метаданни за хиляди списания, милиони книги, както и повече от сто милиона статии от вестници. EDS предлага индексирани и на хранилища с отворен достъп, като DOAJ, OAISTER, arXiv.org и др. Втората причина е, че интерфейсите, е познат от другите бази данни на EBSCO. Това позволява на потребителите да се чувстват удобно и да пристъпят към новия ресурс без притеснения.

Персонализиране

EDS позволява провеждане на едновременно търсене в множество бази данни. Предлага така необходимите за академичната общност динамика и гъвкавост чрез множеството функции за персон-

ализация. По този начин библиотеката успява да съхрани своята уникалност, като предложи универсален достъп до собствените ресурси, придружен с въвеждането на специфики и предпочитания в употребата им.

Първото важно решение е кои от посочените по-горе ресурси да включи в своя акаунт и съответно да предложи на потребителите. Изкушението да се изберат множество свободни и предимно библиографски бази е огромно. Но сред тях читателите трудно биха забелязали лицензираното от библиотеката пълнотекстово съдържание.

Отчитайки важното условие за намаляване на информационния шум, лесно се очертава решението да се включат само електронните ресурси, за които библиотеката има абонамент. Това са 57 отделни модула от 13 различни доставчика (вж. *фиг. 1*). Поради специфичната си структура базите данни, които се произвеждат в България, към настоящия момент не могат да се използват чрез EDS. Това са правно-информационните системи Апис и Сиела, ЕПИ онлайн и др. От друга страна системата позволява индексирани на самостоятелно придобитите електронни издания. Именно по този начин са добавени още 23 електронни списания от различни доставчици, чиято организация и включване в общия информационен масив бе проблем досега.

Второто важно решение е дали в системата да се включат собствени ресурси, като библиотечен каталог или друг вид бази данни, в които потребителите да търсят едновременно. Библиотеката на НБУ развива две собствени бази – библиотечен каталог и Научен електронен архив (НЕА) на НБУ. Решението библиотечният каталог да не се включва е взето лесно по няколко причини. Първият тестов

EBSCADMIN

Фиг. 1. Административен портал за управление на информационните ресурси в EDS

период на EDS е проведен с включен каталог. Библиографските данни се извеждат и визуализират правилно. За съжаление, информацията дали даден документ е зает не се актуализира в реално време. От друга страна библиотечните колекции обхващат документи на различни езици, което налага провеждане на повече от едно търсене. С оглед на констатацията, че библиотечният каталог е разпознаваем от потребителите и те са свикнали да търсят в него актуална информация за притежаваните документи, е взето решение да се запази съществуващото положение, а EDS да бъде представен единствено като средство за обединено търсене в базите данни.

Не по този начин стои въпросът с интегрирането на HEA на НБУ в EDS. Архивът съдържа библиографска и пълнотекстова информация за почти 2000 статии, доклади, части или цели книги, както и изображения, аудио и видео записи, създадени от преподаватели и докторанти в Нов български университет. Той е ценен източник на информация за научните публикации в университета и вече е интегриран с национални и европейски информационни инфраструктури. Мета данни от HEA на НБУ за всички публикувани документи се трансферират към сводния каталог на Националната академична библиотечно-информационна система, а тези за докторски дисертации и техните автореферати, съответно към европейския портал DART-Europe.

За да се включи този ресурс в системата, Библиотеката на НБУ стана партньор на EBSCO Information Services. Архивът е обособен като самостоятелна база данни в EBSCO. Трансферът на структурираните метаданни се осъществява чрез протокола OAI-PMH, осигуряващ оперативна съвместимост между платформата за обединено търсене и HEA на НБУ. По този начин библиотеката стана част от разширяващия се кръг на издатели и организации, генериращи електронно съдържание, които се стремят да постигат по-голяма видимост за постиженията на своите автори. Интегрирането осигурява безпроблемен достъп до пълните текстове на документите и насърчава използването на уникални електронни колекции, какъвто е архивът на НБУ, от учени и университети от цял свят, които са потребители на EDS, като: Ashford University, Bournemouth University, British University in Egypt, Cranfield University, De La Salle Health Sciences Institute, Georgia Southern University, Indiana University Bloomington, Middle East Technical University, Millersville University, North Carolina State University, Okanagan College, Saint Joseph's University, University at Albany, University of Bedfordshire, University of North Texas, University of Prince Edward Island, University of Virginia и много други.

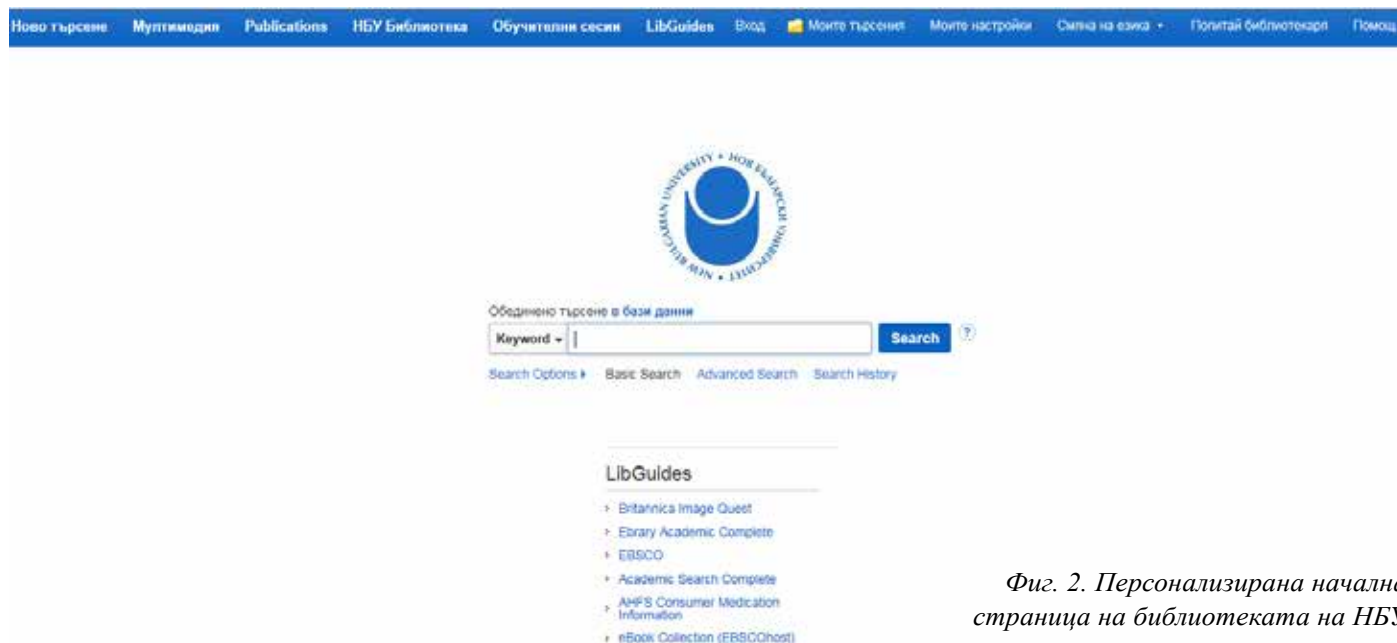
Третото важно решение е свързано с осигуряване на удобството за потребителите или отговор на въпроса къде да се намира обединеното търсене в сайта на библиотеката и как да изглежда. Съществуват две възможни решения, относно присъствието в библиотечния сайт. Потребителите да могат да използват базите данни единствено чрез EDS или системата да се ползва по желание. Първият подход е по-лесен за търсещите информация, но вторият им дава повече възможности. Именно това трябва да е изборът на академичната библиотеката, която не се бои от разнообразието. Затова в сайта на библиотеката на НБУ се запази функционалността за избор на бази данни по азбучен ред и по професионални направления. Отделно, в същото меню бе добавена услугата EDS, под наименованието „Обединено търсене в бази данни“.¹ Системата е достъпна за студенти и преподаватели, както на територията на университета, така извън него, отново чрез EZProху. При поддръждането тя е поставена на първо място, за по-добра видимост. А за максимално удобство на ползване, EDS се адаптира автоматично към персонални компютри или мобилни устройства, както в локалната мрежа на университета, така и извън нея.

Всъщност едва в края на процеса идва видимият от всички елемент или как изглежда началната страница. Администраторите могат да персонализират интерфейса на EDS по няколко начина – логото на НБУ, цвятова схема, съвместима с уебсайта на университета, добавяне или изключване на функции (като „Попитай библиотекаря“) и превод на горната лента с инструменти. Но това не е всичко. От максимално опростен начален екран, доближаващ се до този на Google, бе активирана функция за търсене по предварително дефинирани предметни области, което създава допълнително удобство за търсещите информация. На началната страница са добавени връзки към създадени от библиотекарите пътеводители с информация и съвети за ползване на отделните бази данни чрез системата LibGuides. На следващо ниво, при визуализация на списъка с резултати са изведени прозорци, съдържащи информация от RSS емисии за новите документи в библиотечния каталог и в Научния електронен архив.

Обучение

EDS е създаден, за да помага на потребителите да открият и достигнат до релевантно електронно съдържание и до най-добрия възможен изследователски опит. Именно чрез използването на този софтуер се насърчава използването на повече елек-

¹ <http://www.nbu.bg/bg/library/elektronni-resursi/obedineno-tysene-v-bazi-danni>

Фиг. 2. Персонализирана начална страница на библиотеката на НБУ

тронни източници на информация. Но ефективната работа не е възможна без обучение. Непосредствено след внедряването са проведени няколко неформални обучения с персонала на библиотеката. EBSCO предлага и специален сайт с обучителни видеозаписи и много други полезни обучителни ресурси. Обучението за използване на обединеното търсене в бази данни вече е включено на всички нива в програмата на библиотеката за развитие на информационната компетентност.

Всички студенти в университета се запознават с EDS още в първи курс чрез презентация за ресурсите и услугите на библиотеката, включена в общообразователен курс. Значително по-разширени инструкции за работа се представят на специализирани предметно-ориентирани сесии, създадени за конкретен курс. Тук се представят стратегии за търсене, филтриране на резултатите и правилно цитиране на източниците. За преподаватели се организират както индивидуални, така и колективни, институционални обучения. В допълнение, в началото на семестъра, представители на библиотеката присъстват на департаментните съвети и представят ползите от обединеното търсене в бази данни.

При всички обучения вече значително по-лесно се представят принципите на работа, различните аналитични стратегии за търсене, изграждане на блокове, свързани с оператор, успешно разлагане и др. Не е необходимо да се извежда спецификата на всяка отделна база данни. Данните в библиографския запис също са стандартизирани: заглавие и подзаглавие, автори, място на издаване, издателство, година на издаване, вид на документа, тематични области и др., както и наименование на базата данни, от която е извлечен.

Резултати

Въпреки че е твърде рано за измерване на постигнатите резултати, може да се каже, че вече се наблюдават такива. Общият брой на използваните пълнотекстови документи нараства средно с 20% през месеците януари и февруари 2016 г. спрямо същия период на предходната година. Това показва, че удобството на ползване е значително и EDS привлича нови потребители на електронните информационни ресурси. От друга страна се променя статистиката за ползване на отделните бази данни. Тези, с високи стойности до момента, биват леко измествани от релевантните на проведените търсения. Това се дължи на факта, че потребителите по принцип избират по-познати ресурси, а сега могат да използват широк кръг от бази данни, като извличат необходимата информация, без значение от къде идва тя. Именно тези статистически данни подпомагат процеса на вземане на рационални решения, свързани с абонамента или покупката на всеки конкретен ресурс.

Очаква се нарастване на ползването на електронните пътеводители за отделните бази данни, създадени чрез системата LibGuides, тъй като освен от сайта на библиотеката, те са достъпни и от началната страница на обединеното търсене. Опитът, натрупан от почти едногодишното ползване на EDS показва, че това е платформа от ново поколение, която позволява на библиотеката да разкрие многообразието от електронни ресурси, които притежава и едновременно с това да ги направи лесни за използване от потребителите.

Ключови думи: библиотека на Нов български университет, информационно обслужване, обединено търсене